

Cinema

Un estiu amb Stanley Donen (I)

per Pere Cornellas

Cine Club Sabadell

Després de l'estrena relativament recent de LÍO EN RÍO (BLAME IT ON RIO, 1984), la televisió -XARADA (CHARADE, 1963) a TV3 i MOVIE, MOVIE (1978) i SATURNO 3 (SATURN 3, 1979) a TVE- i la reposició a Barcelona de DOS EN LA CARRETERA (TWO FOR THE ROAD, 1967) han tornat Stanley Donen a l'actualitat aquest estiu. És una bona excusa per intentar, a partir d'aquests films, un nou apropament a l'obra d'aquest home, molt variada quant a temes i a estil. D'altra banda, es tracta de pel·lícules ben diferents entre si. Efectivament, XARADA és una comèdia d'espionatge, com ARABESCO (1966, ARABESCO), però té molt més parentiu estètic amb, per exemple, THE GRASS IS GREENER (1961, PÁGINA EN BLANCO), una comèdia sentimental com DOS EN LA CARRETERA, pel·lícula, però, amb la qual té, estilísticament, poc a veure. MOVIE, MOVIE és un treball inèdit a l'obra de Donen, com SATURNO 3, encara que per distintes raons. Indiscutible nom mític del musical nord-americà, pels films que ha dirigit tot sol però sobretot pels tres grans musicals Metro co-dirigits amb Gene Kelly, amb qui formà un tàndem irrepitible -un binomi que s'ha de considerar un nou autor-, Donen presenta, en definitiva, una obra heterogènia, plena de riquesa i imbricacions. Als seus 61 anys (va néixer l'any 1924), i malgrat que els sistemes de producció en què actualment treballa no són els "seus", a mi no em sorprendria que encara ens reservés alguna sorpresa.

XARADA és, pel seu elaborat sentit de l'humor, per la utilització del color i del vestuari, per la sàvia dosificació del suspens, per l'elegància visual que transpira, per l'ambigüetat del simpàtic malvat que caracteritza excel·lentment Walter Matthau o per la presència, senzillament, de Gary Grant, un apassio-

Stanley Donen i Gene Kelly, un binomi que és un autor.

nat i alhora intel·ligent homenatge a Hitchcock, exactament a TO CATCH A THIEF (1955, ATRAPA A UN LADRÓN) i a NORTH BY NORTHWEST (1959, CON LA MUERTE EN LOS TALONES), films no pas casualment també interpretats per Cary Grant. Des d'un punt de vista estilístic, ningú no s'ha acostat mai tant al mestre, ni tan sols Chabrol i Truffaut, malgrat haver signat, tots dos, magnífics films de suspens. D'altra banda, XARADA forma part de la gran comèdia elegant nord-americana, marc al qual s'han desimbolt admirablement homes com Blake Edwards -BREAKFAST AT TIFFANY'S (1961, DESAYUNO CON DIAMANTES), THE PINK PANTHER (1963, LA PANTERA ROSA)-, Vincente Minnelli -DESIGNING WOMAN (1957, MI DESCONFIADA ESPOSA), THE RELUCTANT DEBUTANTE (1958, MAMÁ NOS COMPLICA LA VIDA), THE COURTSHIP OF EDDIE'S FATHER (1963, EL NOVIAZGO DEL PADRE DE EDDIE)- o Richard Quine -THE WORLD OF SUZIE WONG (1960, EL MUNDO DE SUZIE WONG), PARIS WHEN IT SIZES (1963, ENCUENTRO EN PARÍS)-, directors relacionats amb Donen d'una manera o d'una altra. I el millor de XARADA és que, malgrat tot això -o potser precisament per això-, es tracta d'un film del tot personal.

Primer, els actors, del tot donenians: Audrey Hepburn -FUNNY FACE (1956, UNA CARA CON ÁNGEL), DOS EN LA CARRETERA- i Cary Grant -KISS THEM FOR ME (1957, BÉSALAS POR MÍ), INDISCRET (1958, INDISCRETA), PÁGINA EN BLANCO. Després, la comèdia com a vehicle d'expressió, gènere, a part el musical, utilitzat majoritàriament per Donen. Tot seguit, la dona (Reggie Lambert/Audrey Hepburn) que ha de decidir entre dos homes (Peter Joshua i Hamilton Bartholomew/Cary Grant i Walter Matthau), entre l'amor i la seguretat, com a DOS EN LA CARRETERA ha de fer Joanna (també Audrey Hepburn), encara que per altres raons, entre Mark i David (Albert Finney i Georges Descrières). La música de Henri Mancini -ARABESCO, DOS EN LA CARRETERA. I els crèdits, que Donen cuida fins a l'extrem.

XARADA és un exercici d'estil que compta, com a impagable curiositat, i com a risc límit, amb una seqüència en què Cary Grant dispara una pistola. L'escena no fereix els ulls, que és el millor que es pot dir del film. De l'estilització clàssica -XARADA-, passaria Donen, tres anys més tard, a la sofisticació visual -ARABESCO-, en un exercici quasi barroic basat en la deformació i, com XARADA, en un joc de veritats i mentides. Aquesta darrera, però, no havia necessitat dels miralls concaus i convexos ni dels efectismes més o menys espectaculars. XARADA i ARABESCO -una de les grans virtuts de Donen són els seus títols- són dos exercicis diferents. Brillant i divertida, però excessiva, ARABESCO és inferior. XARADA resta, de moment, com el millor film policíac de Donen.

DOS EN LA CARRETERA, joc fascinant de "flash-backs" i encadenats, és una obra mestra. S'emmarca dins la comèdia sentimental, com BÉSALAS

Natalia
OBJECTES REGAL

Advocat Cirera, 16
Tel. 725 61 82
SABADELL

SERVEI TÈCNIC
FOTO-CINEMA

Advocat Cirera, 8, Dpt. 16
(Davant Ajuntament)

Telèfon 726 13 35 - SABADELL

POR MÍ i PÁGINA EN BLANCO, està interpretada, com ja s'ha dit, per Audrey Hepburn i Albert Finney (ambdós magnífics) i forma part de la llarga reflexió sobre la parella que Donen ha convertit en eix central de la seva obra: bàsicament, l'heterosexualitat a SEVEN BRIDES FOR SEVEN BROTHERS (1954, SIETE NOVIAS PARA SIETE HERMANOS), BÉSALAS POR MÍ i PÁGINA EN BLANCO; l'homosexualitat a STAIRCASE (1969, LA ESCALERA); i l'amistat entre l'aviador i el petit príncep a THE LITTLE PRINCE (1974, EL PEQUEÑO PRÍNCIPE). Un tema, el de la parella, que per força ens retrotrau als tres grans musicals co-dirigits amb Gene Kelly.

El títol és prou explícit: parla de moviment, de trànsit, de discontinuïtat, de l'aspecte errívol de la relació amorosa. El film s'obre en plena crisi matrimonial, no pas la primera, ni potser tampoc la més dura, però sí la més perillosa: deu anys comencen a fer possible que Joanna i Mark no es donin compte que, malgrat tot, se segueixen estimant. Cap dels dos no sap realment què els ha portat a la situació en què es troben. La feina d'ell, que l'ha convertit en un arquitecte famós que no recull els "autostopistes"? Maurice i Françoise (Claude Dauphin i Nadia Gray), rics i aparentment sense problemes? França, que no és el seu país? Els viatges continus de

ARABESCA

Mark i les seves aventures amoroses? David, l'home amb qui Joanna es casaria si no existís Mark? O potser, senzillament, el canviar tan sovint de cotxe?

La posada en escena de Donen -el "flash-back" i l'encadenar la narració no-lineal- és l'única que pot transmetre la fusió incongruent d'aquest seguit d'interrogants i retratar l'essència dels deu anys de Joanna i Mark: la felicitat, si existeix, és la impossibilitat de contes-

tar aquestes preguntes, més encara, la necessitat d'admetre aquesta impossibilitat, la dolorosa voluntat no d'entendre sinó d'acceptar. Quan Joanna contesta a Mark, després que ell es fereixi a si mateix en fer la pregunta, que es casaria amb David si ell no existís -"Però existeixes, Mark"-, li demana precisament això: que accepti. L'acceptació -de tots dos, perquè ella també ha d'acceptar que Mark és ja, imparablement, un arquitecte famós- pot refer el matrimoni, és l'únic que el pot refer.

La pel·lícula és una fusió de tons, fuig de l'estil unívoc i fa romàntica -música de Henri Mancini- o còmica una mateixa situació. En aquest sentit, hi ha una seqüència que sintetitza tot el film: Joanna ha decidit tornar. Entra a l'habitació, Mark hi és estirat al llit. Joanna se li acostava. Mark es mostra dur i hermètic, ella quasi gemega: "He tornat". Finalment, ell l'abraça: "Gràcies a Déu!". Donen ha tallat la tensió, ens dona un respir. Tanmateix, Mark no pot oblidar: "Estàs segura de qui dels dos sóc?". Plorant, Joanna surt corrent i ell al seu darrera. És el moment de màxim dramatisme. De cop, Mark ensopega i cau a la piscina. Joanna es gira: la situació és còmica, el dramatisme s'ha esvaït. Pla d'Audrey Hepburn, que riu.

Un cinemascòpe viu i fulgent i un treball excel·lent de vestuari, que ens dona tant les diferents classes socials com els diferents estats d'ànim, completen aquest film, d'una remarcable subtileza expressiva i d'una factura incontestable.

ARABESCO